

12
1-10/12; kopl ovitke veti, ki ostere/kom

ZBORNİK

-- SVEČENIKOV SV. PAVLA --
==== IN ZAJEDNIC S. J. ====

==== Letnik V. ====

Št. 1

Izhaja

1. dne vsakega meseca

Uredništvo in upravnštvo :
Gorica,
Riva Piazzutta 18.

V GORICI, 1. januarja 1925

Izdaja Zbor svečnikov sv. Pavla. Urejuje Stanko Stanič, kurat

Tisk „Zadružne tiskarne“

Kazalo I. številke:

<i>Dr. Josip Ličan:</i>		V Milanu	5
Duhovščina in prosvetno delo	1	Truplo pap. Leona XIII.	5
<i>I. D.:</i>		Pap. inštitut za Vzhod	5
Povojni gmotni položaj cerkva v Julijski pokrajini	3	Prot. pastor o kat. cerkvi	5
<i>Iz Zbora:</i>		<i>Koristni migljaji:</i>	
Zbor svečnikov sv. Pavla ob 70 letnici svojega nadpastirja	5	O dohodninskem davku	6
Zlata maša Dr. Gregorčiča	5	<i>Ivan Omersa:</i>	
<i>Iz krščanskega sveta:</i>		Verske razmere tržaških Slovencev po l. 1918.	6
Kat. Irci	5	<i>Alojz Novak:</i>	
A Meksiki	5	Zvonovi in ital. zakoniki	7

P

311/5, 1925

N P 1792/1968

Naročnina za „Zbornik“ je plačana z udnino v znesku 25 Lir, ki naj se pošlje na „Zborovega“ blagajnika:

mons. Anton Berlot, Gorica, Via Dreossi.

ZBORNIK

SVEČENIKOV Sv. P. in ZAJEDNIC S. J.

Uredništvo :
Gorica, Riva Piazzutta št. 18
Izhaja :
1. dan vsakega meseca.

Dr. Josip Ličan.

Duhovščina in prosvetno delo.

Dve reči nam je treba ugotoviti. Ali je duhovnik dolžan zanimati se za prosvetno delo in kako naj deluje?

a) Razmišljajmo kaj kliče duhovnika k prosvetnemu delu, in rečem: k temu ga kliče najsvetejša dolžnost in ljudska potreba.

1. Ta dolžnost izvira iz duhovskega poklica, ki mu nalaga pospeševati čast božjo in zveličanje duš. To oboje bodisi direktno ali indirektno. Po svojem poklicu mora duhovnik zatirati greh in pohujšanje. Če se duhovnik odtegne prosv. delu se bodo kmalu razpasla v župniji slaba društva. Po knjigah, časopisih in prireditvah se bo širilo brezboštvo ali vsaj verska brezbržnost. Roka v roki pa bo hodila razbrzdanost in pohujšanje. Celo verigo grehov bi duhovnik lahko zabranil, ako bi pravočasno skrbel za ustanovitev dobrega, krščanskega društva, tako pa greši per omissionem.

Pa bo kdo ugovarjal: v moji duhovniji so nepremagljive težkoče, so strupeni nasprotniki; če je temu tako, mora duhovnik posebno negovati zelum sacerdotalem, ki mora imeti zlasti dve svojstvi: srčnost in modrost. Srčnost mu pomaga premagati vse ovire in vse pomisleke. Caritas patiens est... omnia suffert, omnia credit omnia sperat, omnia sustinet.

Zavedati se moramo, da bi naše brezdelje pospeševalo mir, ki ni pravi mir, ampak je gnil mir. Ko so ljudje spali, je prišel sovražnik in je vsejal luliko med pšenico. Modrost nam pa veleva držati se teh pravil: Doseči vedno le to, kar je mogoče. Boljše je društva ne ustanavljati, kakor imeti mrtvo rojeno dete.

b) Med možnimi rečmi skušajmo doseči najbolj nujna.

c) Če ne moremo vse hkrati doseči, zadovoljimo se z neobhodno potrebnim in polagoma strmino za drugim.

d) Zberimo si vedno priložnost in okolnost, ki je najbolj ugodna za dosego našega namena.

e) Pri izbiri različnih organizacij mora biti merodajen ozir na stoječo potrebo ljudstva. V kraju, kjer je nevarnost velika in sili sovražna organizacija v duhovnijo je treba takojšne odločitve.

II. Prosvetno delo nalaga duhovščini tudi cerkvena oblast. Leon XIII. je v svoji okrožnici Graves de comuni priporočal ustanovitev raznih društev in združenj, da se odpomore kulturni in socialni bedi. Tanquarey (Theol. Moral. str. 485) piše: Parum prodesset opificum sortem temporalem melio-

rem redere, nisi simul perfectior evadat horum moralis et religiosa conditio, necesse est igitur ut societates iniantur, ad ignaros solide instruendos, ad debiles strenuo roborandos, et in fide instabiles confirmandos; ad eos qui a vera religione alienati convertendos;... necnon ad vitia extirpanda praesertim ebrietatem et alcoolismum.

V Socijalni misli smo brali besede Leona XIII., ki jih je napram Auerbacherju rekel: Povej duhovščini, naj nikar samo ne pridiguje, marveč gre naj med ljudstvo in jih privede v katoliška društva, da se obnovi versko življenje. To povej moj sin povsod!

2) Vsi katoliški in evharistični kongresi so v podrobnih resolucijah priporočali duhovnikom prosvetno delo v društvih. Pri rokah imam poročilo o 23. mednarodnem evh. shodu na Dunaju. Leta 1912. Univerzitetni profesor dr. Seipl, sedanji ministrski predsednik avstrijski je imel referat o Evharistiji in o notranjem življenju v katoliških društvih. Med drugim je izrekel to misel: Zu den wichtigsten Hilfsmitteln der Seelsorge unter den Katholiken gehören die katholischen Vereine. Prelat dr. Svoboda je v svoji knjigi Grosstadtseelsorge navajal, dass die Vereine dem Pfarrer gleichartiges Geistesmaterial zuführen. Für den Seelsorger besteht (in den Vereinen) eine gar nicht hoch genug anzuschlagende Erleichterung seiner Arbeit.

III. Cerkveni zakonik kanon 467. našteva med dolžnosti župnikove, da mora poznati svoje ovce. In kanon 469 zaukazuje: Parochus diligenter advigilet ne quid contra fidem ac mores in sua parocia, praesertim in scholis publicis et privatis, tradatur, et opere caritatis, fidei ac pietatis foveat aut instituat.

IV. Dr. Mahnič je v Rimskem katoliku leta 1889. spisal zanimiv članek, ki je še vedno aktualen. Govori o dušnem življenju. Tu pravi dobesedno: Eno za naše čase najvažnejših poglavij, ki se ima razpravljati na katoliškem shodu je pač vprašanje o dušnem življenju. Ta faktor se dandanes med katoličani navadno preveč prezira ali vsaj prenizko ceni.

Pri osnovanju društev je treba vedno in povsod občinstvu postavljati prvič višje idealne smotre, ki se v vsakem oziru strinjajo z zakoni resnice in pravice, ki so pa drugič dejansko dosegljivi in izvršljivi. Idealnost se mora vezati z uporabnostjo, kdor zna pri osnovanju društev upotrebljati to načelo, je največji dobrotnik človeštva. In smelo trdim, da je od tega odvisen ves ljudski blagor in pravi napredek.

Na to šiba dr. Mahnič stare čitalnice, ki so z narodno vabo odprla vrata liberalcem in liberalnim listom, brezverskim knjigam in ki so razširile med ljudstvom plesno navado. Konečno povdaria: V to bi se moralo skrbeti, da snujejo

društva... resni in inteligentni ljudje, predvsem duhovni, ti naj bi s svojo avtoriteto nadzorovali in vodili mlajše. Le po katoliških društvih spravimo katoliško idejo zopet v javnost. Zdravimo se, vstanimo po vseh mestih, trgih po vseh vaseh, snujmo katoliška bralna društva, Katoliško ime za pišimo povsod na zastavo.

Pa poreče kdo: Pri nas imamo nevtralnno društvo, ki goji le zgolj narodnost, ne preti verskemu prepričanju nobena nevarnost.

Na ta ugovor je dal kaj primerno odgovor evh. kongres na Dunaju l. 1912. po svojem referentu dr. Seipelnu: »Vsako društvo, — je izvajal govornik — tudi če nima z vero direktnega stika, mora prej ali slej stopiti z dušnim pastirjem v gotovo razmerje, tudi če se društvo indiferečno nazivlje; vendar njegovega delovanja ne sme njegov dušni pastir smatrati indiferentnim.

Prej ali slej pridejo vprašanja o svetovnem nazarjanju na dnevni red, in tu je nevarnost, da se člani ali napačno ali nezadostno informirajo. Dejstvo pa je, da tako zvana indiferečna društva ne ostanejo indiferečna ali nevtralna, če jih duhovnik prepusti samim sebi. Če se duhovnik za taka društva ne pobriga, *postanejo kmalu iz indiferečnih veri sovražna*. Nasproti slabim društvom pa je dolžnost ustanoviti kot protiutež, dobra krščanska društva. Z njih ustanovitvijo se ne sme čakati. V tem slučaju je na mestu *profilaksa*. Vendar — izvaja dalje imenovani referent — tako ravnanje napram društvu je nezadostno. Katoliški dušni pastir rabi izrazitih katoliških društev naravnost kot *pripomoček k dušnemu pastirstvu*. Večkrat se sliši ponosna beseda: »Moja fara je moje društvo«. Te besede imajo lahko dobro, pa tudi slabo smisel.

Da je župniku duhovnija vedno najvažnejše društvo, kateri mora posvečati v vseh okoliščinah, vso skrb in naklonjenost, je to stališče gotovo odobravati. Če tudi župnik s svojim delovanjem v cerkvi vse potrebno doseže, posebno če je duhovnija majhna in krepko žive v ljudstvu dobre tradicije, ni v takih *izjemnih slučajih nič ugovorjati*. Toda v *pretežni večini slučajev pa ne bo res, da se da vse v cerkvi doseči*. V večjih krajih in župnijah ne more priti dušni pastir v direktni stik z vsemi svojimi verniki, saj mora biti pastirovanje *individualno*. Če so pa duhovljeni po stanovih ali izobrazbi ali strokah lepo organizirani, dušnemu pastirju ne bo težko udariti na pravo struno in voditi versko in naravno vernike v smislu individualnih razmer.

Tudi morajo katoliška društva biti vedno prešinjena z pristnim katoliškim duhom, ne smejo zgubiti izpred oči zadnjega cilja življenja. »Le eno je potrebno...« *iščite najpoprej božje kraljestvo*....«

Dalje je potrebna v društvih velika požrtvovalnost in samozatajevanje, medsebojno spoštovanje in priznanje avtoritete, tudi če je svobodno izvoljena. V ta namen pa je nujna poglubitve v notranje versko življenje.« (XXIII. Internaz. Euh. Kongr. Wien 1911. str. 283).

Naj tu pristavimo, kaj misli učeni *Alb. Weiss* o delovanju *neutrlnih društev*: »Urdili smo se zopet v prepričanju, da za našo dobo ni pobotanje

ampak ločitev, ne pomešanje načelnih nasprotij, temveč prav odločno povdaranje razlik, ne zvarjanje tega, kar je nerazdružljivo, temveč da je naša prva naloga držati z največjo vestnostjo, čisto to, kar je božjega, nadnaravnega v krščanstvu. Gotovo velja za modernega človeka nič manj, kakor za vse prošle veke beseda: »Kdor koli hoče biti prijatelj tega sveta, postane božji sovražnik«. (Jak. 4. 4.) In gotovo velja tudi za danes še Gospodov rek: »Nikar ne mislite, da sem mir prišel prineset na zemljo, ne miru, ampak meč«. (Mat: 10. 34)«.

Ne-le dušno-pastirski oziri, temveč tudi *socialni problemi*, ki čakajo še rešitve naravnost silijo duhovnika, da deluje pri društvih. O tem je — govoreč o socialnem delu duhovnika — Fr. W. Förster *to-le rekel*: »Religiozno krščanstvo je najgloblji odgovor na socialni problem... krščanska religija namreč kaže na srčno korenino vseh problemov človeškega življenja, na veliko vprašanje *notranjega preporoda*. Ona kliče človeka, ki je razdeljen, k onemu od česar vse živi ali umre. Najti to središče, v tem je rešitev in brez tega je vse socialno delo prazno.

Koliko socialne mizerije je, ki izvira samo iz ljudi, iz njih srca, iz njih značaja in kjer unanje reforme nič ne pomagajo! Seveda mora mlad duhovnik proučevati tudi gospodarske razmere, socialno gibanje in osnovne težnje moderne tehnike. V tem oziru se stori še mnogo premalo. Treba je *poznati svet, njegovo življenje in mišljenje, da je mogoče delovati*. Treba je bolj, kakor kdaj *idealizma na realistični podlagi*. Toda vse to proučevanje resničnega življenja duhovnika ne sme razdeliti....

Naj bi se torej oborožil krščanski duhovnik nasproti socialni demokraciji z vso močjo svoje religije in naj bi se ne dal prevarati z nobenim slepilom vnanjega videza, da bi prezrl globoko slabost nje kulturnega temelja. Naj bi se proniknil z vso gotovostjo prepričanja, da je rešeno socialno vprašanje v živem Kristusu, a ne v knjigouku Karlu Marxu, in da je duhovnik, ki tolmači Kristusov odgovor, do vseh globin za poživljenje in pravo smer tudi socialnega življenjskega procesa več storil, kakor pa bi bil storil z vso direktno socialno in socialno politično propagando.« (Dr. Ušeničnik: Sociologija, str. 797.)

Jasno, da zamore duhovnik to prepotrebno delo poleg cerkve tudi v *društvih izvrševati*.

O način delovanja.

Pri razmahu v naših prosvetnih društvih se je pokazala potreba, da se jasno določi razmerje med izobraževalnimi društvi in Marijinimi družbami. Da se to lažje izvrši, menim, je potreba da potegnemo poprej temeljne obrise, iz katerih se razvijajo samo ob sebi glavne smernice:

1) Marijina družba je verska, cerkvena organizacija, izobraževalna društva zasebna, kulturna. — Marijina družba zavzema mesto nadnaravnega sredstva, ki neposredno deluje v dosego nadnaravnega cilja. Izobraževalno društvo pa je naravno sredstvo, ki teži posredno do istega nadnaravnega cilja. Z ozirom na to, se ima Marijina druž-

ba smatrati za popolnejšo tvorbo od izobraževalnega društva.

2) Iz tega sledi za popolnejšo

2) Iz tega sledi, da ima oboje (izobr. društvo in Mar. družb.) pravico do obstoja. Ne gre torej smatrati društva kot nekako potrebno zlo. Ne, oboje je dobro »in genere suo«.

3) Red med obema je pa Gospod sam določil: »Iščite najpoprej božje kraljestvo...« Če bi se ta red preobrnil, nastane neka dordinacija. Vsled tega ne sme ono, kar je naravno, popolnega zavirati, ker s tem neha biti dobro in postane relativno slabo. V aplikaciji: prosvetna društva ne smejo uničevati ali ovirati Marijinih družb. Tu bi v polni meri veljal klic sv. Pavla: »O insensati Galatae. Sic stulti estis, ut cum spiritu cooperitis, nunc carne consummemini.« (Gal. 3. 31.).

4) V krajih, kjer se Marijina družba versko in kulturno (veselice, igre, petje) udeležuje in kjer je pretežna večina mladine vpisana v Marijino družbo, ne kaže ustanavljati izobraževalnega društva, ker ni potrebna ne ratiōne subjecti ne ratiōne objecti.

5) V krajih, kjer se Mar. dr. udeležuje le versko, naj se poskrbi tudi za njeno kulturno udeleževanje, najbolje s tem, da se v družbi sami osnuje prosvetni krožek.

6) V krajih, kjer ni Mar. dr. ali je le peščica mladine vpisana v njo, zlasti kjer živahno delujejo liberalna društva in je razširjena plesna razvada, naj se nemudoma osnuje izobraževalno društvo. V rečenih razmerah, sodim, bo težko koj osnovati Mar. dr.

7) Po naših prosvetnih društvih naj se širi pričanje, da je za vsakega člana častno biti član kake verske družbe, po drugi strani pa ne smejo člani verske organizacije prezirati onih, ki so le v prosvetnih društvih.

8) V krajih, kjer ni še nobene Marijine družbe, naj se skuša priti potom prosvetnega društva, do njene ustanovitve.

9) V krajih, kjer delujejo le nevtralna društva, naj se poizkusi zavzeti to društvo s katoliškimi elementi.

10) Če se poizkus ponesreči, ali ni upanja do uspeha, naj se brez pomisleka osnuje katoliško društvo, če so le dani za to potrebni pogoji.

Tu naj dostavimo še mnenje pok. škofa Mahniča: »Po mojem mnenju bi se ne smelo v naših kritičnih časih nobeno javno društvo osnovati, da ne bi se kakorkoli kat. načelo povdarjalo kot vodilno, da, morala bi se, ako le mogoče, ta beseda že v sam naslov društva spraviti, da se bo vsak ud vedno zavedal katoliškega smotra in se privadil vse društvene težnje podrejati katoliškemu principu.

Društvo, ki bi v programu ali naslovu spoznavalo kat. idejo, bi že s tem izključevalo liberalce, ki se že katoliške sence boje, kakor hudič križa. Katoliški značaj društva bi izključeval liberalne liste in knjige, nasprotne katoliški veri.« Rimski katolik, 1889 str. 573.

V zadevi nevtalnih društev priporočam v razmišljanje članek p. Alberta Weissa — L. Quartalschrift — 1. 1909, str. 469 z naslovom: »Mehr

Welt«. Učenjak vidi v tej devizi lep kos modernizma. —

Končujem z besedami, ki sem jih čital v članku »Vielseitigkeit des Seelsorgers« v L. Quartalschrift 1900 str. 873: »Dušni pastir, naj bo nastavljen kjerkoli, mora imeti smisel za različna pobožna, dobrodelna in drugačna društva, ker naš čas to zahteva, tirjajo naši predstojniki s sv. Pavlom, ki piše: »Dobro delajmo in nikar se ne utrudimo, ker ob svojem času bomo želi, ako se ne utrudimo.

Ergo dum tempus habemus, operemur bonum maxime autem ad domesticos fidei. (Gal. 6, 9-10).«

Poroča I. D. v Istri.

Povojni gmotni položaj cerkva v Juljski Krajini.

Vojna je zadala, težke rane posameznikom, družinam, narodom, Kristusovi cerkvi. Te rane so verske, etične, socialne in gmotne.

Ni čuda, da je vojna oškodovala tudi cerkveno imetje, saj ni šla mimo nobene ustanove brez posledic.

Povojni gospodarski položaj cerkva je usoden. Preštejte uničene cerkve po vojni! Imetje (denarno) je domala vse zgubljeno. Mašne ustanove so znižane na 70 odst. Vojna posojila cerkva bodo najbrže pokopana. Lastninske glavnice so zmanjšane na 70 odst. Vlivanje zvonov je ustavljeno. Dosedaj je prejela zvonove šele ena tretjina cerkva v porušeni krajih in priključenih deželah. Ljudstvo je tako zelo zmaterializirano, da se brani podpirati, vzdrževati in popravljati cerkve.

Cerkvene vloge v drugih državah (Jugoslavija, Nemška Avstrija, Češka) niso zamenjane.

Mi stojimo pred dilemo: ali zanemarjati cerkve ali pa delati dolgove. Višja cerkvena oblast ne dovoljuje ni enega, ni drugega.

Še eno žalostno dejstvo stoji: polovica cerkva je sploh potrebna predelave in prizidave.

Pomislimo, da so nekatere cerkve zidane pred 400 leti. Pomnožil se je narod v teh letih 2, 3 krat. Stavbe cerkvene so pa še vedno iste. Res je, da je treba cerkvi katoliški bolj gorečih duhovnikov, kot pa praznih cerkva brez duhovnikov in brez vernikov.

Razpravo delim v 2 dela.

I.

Odkod prihajajo cerkvi dohodki?

Brez dohodkov ni mogoče vzdržati nobene cerkve, ne župne, vikarne, ne podružne.

1. Dohodke ima cerkev od lastninskih glavnice. Seveda ni vsaka cerkev tako srečna, da bi vživala take prihodke. Lastninske glavnice v obveznicah so zelo skrčene. Lastninske glavnice pri zasebnikih so zgubile najmanj 80 odst. na vrednosti.

2. Cerkev prejema obresti od ustanov. Prihodki so zelo malenkostni, niti za stenj, dušice in užigalice.

3. Cerkev ima morda posestva (nive, travnike, gozde, vinograde, hiše). Vpoštovati moramo pa

tudi stroške na takih posestvih: poprave, zboljšanje, davki, zavarovanje, nesreče (poplave i. t. d.). Posebnih dohodkov ne pričakujemo! Uči nas žalostna izkušnja. Od njih boš dobil več dohodkov, če bi bile vse skupaj. Travniki nekaj prinesejo, če ni seno po 15 Lir 100 kg, kot je l. 1924/1925. Ne pozabimo visokih davkov zemljiških!

Vsa ta posestva pa ne morejo dosti pomoči cerkvi, ako ni upravitelj sam ekonom in praktičen gospodar.

4. Nadaljni vir dohodkov so darovanja in pušice. To je vir miloščine za cerkev. Eni ljudje dajo vsako nedeljo za cerkev, drugi pa morebiti nikoli nič. Cerkev pa je za vse.

5. Izdaten vir cerkvenih prihodkov je sedežina cerkvenih stolov.

Zelo kočljiva in odijozna zadeva. Gotovo je, da nanovo bo težko izvesti sedežino. Vem, da večina cerkva nima teh dohodkov. Imaš 150 sedežev v cerkvi. Na dražbi dobiš približno za vsakega 20 Lir. Dober si, imaš naenkrat 3000 Lir. Vsako leto pa zahtevaš od vsakega sedeža še po 10 Lir. Dohodke si pomnožil za 1500 Lir letno.

6. Majhen dohodek tvori stolnina.

7. Zadnji vir dohodkov so razna darila in volila. Preglejmo sedaj še stroške pri naših siromašnih cerkvah.

Stroški so redni in izredni.

Redni stroški pri cerkvah so: olje za večno luč, pa dobro olje, ki gori, ne »mazilo za vozove«. Nikdar ne sme biti namizno olje pri upravitelju boljše kot v večni luči za Jezusa evharističnega Kralja. Stroškov za sveče se ne more noben odkrižati. Upravitelj lahko stiska, varčuje in najslabše sveče kupuje, toda zapomni naj si, da bo težak odgovor pri božji sodbi.

Kdor hišo božjo zanemarja, ne bo imel božjega blagoslova, pa če tudi ima vse »žegnec« in vse »itelne«. K daritvi rabimo vino. Da! vino ali latinsko vinum ne pa vinum bonum«. Dostikrat preskrbi ta ali oni gospod vinum miserabile za daritve, a vinum bonum za mizo. Poleg teh stroškov, omenjam še: kadilo, luminčki, užigalice, perilo, zavarovanje, davke, poprahe, nagrade za petje i. t. d. Razume se samo posebi, da se pritakne še 50—100 stroškov: muzikalije, šipe, streha, knjige, vrata, vrvi, orodje, zastori, pregrinjala in dr. Vsi stroški so se po vojni povečali 5—10krat. Logično mora tudi vsaka cerkev imeti 5—10 krat večje dohodke, če naj sploh obstane v lepem redu kot je bila pred vojno.

II.

Načrt za pridobitev dohodkov pri cerkvah.

Vsak upravitelj bo vse storil, da cerkev — hišo božjo — vzdržuje vzorno kljub žrtvam, ki ga čakajo. V sv. pismu stare in nove zaveze dobimo lepih zgledov in krasnih izrekov, ki podžigajo za krasoto hiše božje. Koliko let so zidali judovski tempelj? Kaj vse so žrtvovali judje za hišo božjo? Naš Gospod se je potegnil za čast templja. Usta duhovnikov in njegov zgled naj razgibljejo ljudstvo za okrasitev cerkva. Kedar opešajo dohodki, tedaj naj govori duhovnik: »Pritrgati si hočem pri jedi, pijači, cigaretah, da preskrbim dohodkov za vzdrževanje cerkve. Gospodove, pa tudi vi verniki

bodete isto storili.« Neoporečno je, da vernikom javno predloži upravitelj stroškovnik. Brez tega računa v 20. stoletju ne bo imel zaupanja. Pisatelj teh vrstic vsako leto prečita cerkvene račune ter vernike prosi ponovno prispevkov, ker ne more vzdrževati cerkve. Za sveče bo treba od hiše do hiše, ako ne zadošča darovanje. Vse, kar ni več moderno naj se odpravi n. pr. v cerkvi stoji 2 meseca pred svečnico »Zaboj za koruzo za sveče«. Kakih 20—30 ženice prinese koruzo. Upravitelj proda koruzo ter kupi 3 kg. sveč za 1 mesec ali 2 meseca. Kaj bode prižgal druge mesece? Za mašno vino naj ljudje prispevajo, kadar plačajo za sv. mašo 50 vin; do 1 Lire vsakokrat.

Težko gmotno vprašanje je oskrbovanje petja in orgljanja. Majhne župnije in kaplanije ne morejo plačevati samostojnega organista, ako ni v župniji učitelja, ki je obenem organist za majhno letno plačo. Dobro je za cerkev, ako je kak samouk v župniji ali pa če se združi cerkvenikovo službo z organistovo. Služba božja naj bo združena vedno s petjem, ki poživila ljudske duše in ogreva katoliška srca. Cerkev ne more zahtevati od pevk, da pojejo leto in dan in hodijo k vajam brez vsake nagrade.

Pomislimo na: 3kratno božjo službo ob nedeljah in praznikih, prve petke, majniške, oktoberske in adventne pobožnosti! Kdor tu varčuje, ovira napredek in tudi petje lahko podere. Za petje pa ljudstvo našlošno prav rado prispeva. Duhovnik naj vsaj vsako leto enkrat povabi pevski zbor na razgovor in na malo južino.

Kedar rabiš denarja za paramente, perilo, nove klopi, popravo strehe, tedaj je pa treba od hiše do hiše kot misijonar z gorečim srcem, s prijazno besedo, z diplomatskim nastopom, pa boš žel sadcve — lepe, trajne, velike in sijajne.

Kaj pa če nimaš zvonov? Hočeš jih imeti. Da! Imel jih boš, ker hočeš. Skleneš, jaz hočem zvonove v 5 letih. Ergo! na delo! Skliči zastopnike ljudstva! Razloži načrt! Povej prouač! Razdeli družine v 3 razrede, da plačujejo skozi 5 let. Nikdo ne bo lačen, nikdo ne bo gospodarsko propadel, če plača v 5 letih 100—150 Lir za zvonove svoje župnije.

Zastopniki ljudstva naj pobirajo vsako leto enkrat. V 5 letih boš slišal zvonove v zvoniku. Kričave se ne boj! Pred pijanci krepko stoj! Brez trnja ni lavorjeve krone!

Ljudje se tudi iz tvoje župnije izseljujejo v Ameriko, Francijo in drugam. Piši, prosi, trkaj, nadleguj, dobil boš za cerkev, zvonove, orglje, klopi i. dr.! Ne spimo! Vzdravimo se! V teh tvojih ludeh je še vera! Moli za vse dobrotnike cerkve glasno, da slišijo vsi in da molijo vsi s teboj v cerkvi. Stem se tudi mnogo doseže. Ob misijonih, ob birinah daj tiskati podobice! Razpečaj jih po organizacijah ter čisti dobiček obrni za cerkev! Novi časi, novi načrti, nove misli!

Ali si pisatelj? Sestavi Zgodovino župnije, kjer deluješ in cerkev dobi denarja za olepšavo.

Kedar zmanjka denarja za cerkev, pa nauči deklško Marijino družbo igro, petje in priredi malo zabave na korist cerkve pri kateri deluješ, skrbiš in se žrtvuješ. Vspehi ne bodo izostali. Le srčno na delo! Si morebiti pevec in organizator?

Nauči šolsko otroke igro in pesmi, priredi tombo-
lo na korist cerkve, kmalu bode zopet kaj novega
v cerkvi; paramenti, kipi, križev pot, lestenci ali
kaj drugega. Si li misjonar? Ako nisi, pa moraš
postati! Naš čas to nujno zahteva.

Kedar bodo ljudje videli gorečnost duhovnikovo,
bodo postali tudi sami goreči, vneti in požrtvovalni.
Pri preroku Hageju (I. 6) čitam: »Veliko ste
sejali, pa ste malo pridelali; jedli ste, pa se niste
nasitili; in kdor je plačilo nabral, ga je vrgel v
raztrgano vrečo.« Cerkveni razlagavci tako poja-
snjujejo to mesto; mnogo ste se trudili, a poglavitno
stvar ste opuščali, namreč gorečnost za božjo čast
(v cerkvi).

Da, Julijska Krajina, še imaš cerkva, ki so siro-
mašne. Neveste z ženini prihajajo k vam lepše kot
ste ve neveste Kristusove! Reforme je treba krep-
ke, solidne! Delajmo na popravah pravočasno, da
obvarujemo narod pred velikimi stroški!

Lepota hiše božje oznanja tvojo gorečnost tvoj
pravi duhovniški poklic, o sacerdos, o pastor ani-
marum, o custos ecclesiae.

Iz Zbora.

Zbor svečnikov sv. Pavla ob 70 letnici svojeega nadpastirja.

Starešinstvo »Zbora« se je z predstavniki vseh
kat. organizacij marljivo pripravljalo na redko
slavnost 70 letnice v delu, trudu in boju prežku-
šenega našega vladike. V dozorelem prepričanju
smo bili vsi enotnega mnenja, da je predobrodljivi
Bog naklonil našemu metropolitu poleg globokih
duševnih zrelosti tudi primerno energijo, da z
milostjo božjo vestno izpolnjuje svoje višje pasto-
rske dolžnosti, a zmaguje na drugi strani vse ne-
male postranske težave in neprijetnosti.

Zbor se je zavedel svoje dolžnosti do toliko za-
snužnega svojega predstojnika, zato je vzel vsi
inicijativo proslave v svoje roke, da združi v enotni
sliki vse istoidejno misleče s svojim predobrim
očetom.

Bile so zastopane vse kršč. organizacije: na čelu:
Zbor svečnikov sv. Pavla, naša cvetoča Ma-
rijanska organizacija, krasno se razvijajoča »Gor-
iška Mohorjeva družba« z agilnim K. T. D. in
Zadružno tiskarno, dobrodelni zavod »Alojzije-
višče«, kulturno delo zastopano po »Prosvetni zve-
zi« in »Mladiki«, naša »Gospodarska zveza« ter
pol. društvo »Edinost« z »Delavsko-kmetskimi zve-
zami« in naši nadebudni katol. akademiki.

Dne 9. okt. je Msgr. Berlot vodil deputacijo
vseh kršč. organizacij ter jo predstavil Prevzvi-
šenemu, Prevzvišenemu se je izročila Spominška
knjiga z spomenicami vseh kršč. org. nadškofije,
kjer se je na kratko začrtalo namen, sredstva in
cilj ter delovanje dotične organizacije. Predstav-
nik vsake organizacije je še posebej povdaruil idej-
ne misli svoje organizacije.

Prevzvišeni je bil globoko ginjen, ko je videl
pred seboj zastopnike vsega kršč. ljudstva. Za
dokaz tolike vdanosti se je vsem zahvalil z besed-

dami iskrenega zadoščjenja in hvaležnosti ter po-
delil vsem svoj nadpastirski blagoslov.

**Ob petdesetletnici mašništva Dr. Gregorčiča se
je slavlencu poklonil tudi »Zbor svečnikov
sv. Pavla.«**

Iz krščanskega sveta.

Katoliški Irci

so-romali 17. novembra t. l. v Lurd. Romanja se
je udeležilo 8 škofov, 100 duhovnikov, 4200 verni-
kov. Peljali so s seboj 520 bolnikov, ki jih je
spremljalo 34 zdravnikov. Irska je darovala ob
tej priliki lurski cerkvi dragoceno krono in bro-
nast križ s seznamom vseh darovalcev; bilo jih
je okoli 700 tisoč.

V Meksiki

se je vršil 7. oktobra t. l. prvi nacionalni *evhari-
stični kongres*. Na dan kongresa ob polnoči so
zadoneli povsod zvonovi v znamenje, da se bo v
vseh meksikanskih cerkvah darovala istočasno sv.
maša, ko bo sv. Oče v Rimu pred podobo Marije
Guadalupske opravil nekrvavo daritev za Meksi-
ko. Evharistične procesije se je udeležilo nad 30
škofov, vsa verska in socialna udruženja. Navdu-
šenje je prikipeilo do vrhunca, ko je nadškof bla-
goslovil tisočere množice.

Klic: »Živel Kristus kralj« je gromovito donel
od vseh strani.

V Milanu

se vrši od 18. novembra dalje socialni teden s
prav zanimivim vspehom. Na *Irskem* je dné 19.
nov. t. l. umrl kardinal *Mihael Logue*, star 74 let.
Trudil se je zelo za uspostavitve miru v svoji do-
movini in za dosego narodne neodvisnosti.

Truplo papeža Leona XIII.

je bilo dné 27. oktobra t. l. ob navzočnosti kardi-
nalskega kolegija (na čelu kard. Mery del Val)
in diplomatskega zbora brez posebnih slovesno-
sti v stalno grobnico prenešeno iz cerkve sv. Pe-
tra v Rim v lateransko baziliko, kakor je pokojnik
v svoji oporoki določil.

Papežev zavod za Vzhod (institutum Orientale) v Rimu.

Na ukaz sv. Očeta se je na tem novem zavodu
uvredel nov predmet: »O mohamedanizmu«.

Predavanja bodo obravnavala muselmanski nauk
in nekoliko glede verske propagande med islam-
skimi narodi. Katedra je poverjena katol. duhov-
niku Mehmed Aliben-u Mulla. Doma je iz Krete,
bil je rojen mohamedanec. L. 1911. je prestopil h
katoliški veri, postal duhovnik in napravil dokto-

rat iz modroslovja na vseučilišču v Aixu (Provençe). Tako skrbi cerkev med vsemi narodi za pravo izomiko.

Protestantovski pastor o katoliški cerkvi.

Sigurt Rosserand iz Scelyorda na Norveškem je objavil reviji »Varden« članek, ki je vzbudil pozornost širom sveta. »Osservatore Rom.« ga pohvalno omenja in komentira.

Glasí se: »Med kadečimi se razvalinami, ki jih je povzročila svetovna vojska, je *ena sama stavba še ostala* še trdneje ko poprej t. j. katoliška cerkev. Dočim trpijo vsa druga cerkvena in konfesionalna združenja na pomanjkanju edinosti in sloge ter izčrpavajo svoje moči v neplodnih bogoslovnih prepirih in se zgubljavajo v nezdravi materialistični politiki, je njim nasproti katoliška cerkev pridobila na notranji moči in zunanji sili. *Najuglednejši človek na svetu je papež. 320 milijon ljudi se mu popolnoma pokorí.*«

Med vsemi narodi se opaža občno gibanje proti katolicizmu, in to tem več, čim bolj se oddaljuje od modernega individualizma.

Koristni migljaji.

O dohodninskem davku.

»Palestro del Clero« daje v lanskí decemberski številki to-le pojasnilo: Dohodki bele in črne stole in miloščine za sv. maše so podvrženi osebni dohodnini in sicer v povprečnem znosu, ki se smatra dejanski. Davčni agent zbere potrebne podatke in določi znesek, ki se predloži davkoplačevalcu v priznanje. Če ga ta ne prizna, sledi ustni poizkus sporazuma. Če ostane brezuspešen, določi agent, ki svojo ugotovitev sporoči davkoplačevalcu.

Ta ima pravico v roku 20 dni uložiti utemeljen utok. Agent ima pravico obdačiti dohodke *le za dve leti nazaj*, za več ne, *ker po dveh letih že nastopi ugodnost zastarelosti.*

V osebno dohodnino so vključeni dohodki bele in črne stole, ki se povprečno izračunajo iz števila rojenih, poročenih, mrtvih in od drugih funkcij.

Poleg tega je zapovedana miloščina od sv. maš. Da zmanjša znesek dohodkov od sv. maš, naj se

Poleg tega je zapovedana miloščina od sv. maš. »pro populo« in po namenu škofa ob zapovedanih in odpravljenih praznikih. Lažko se sklicuje na breme ustanovnih maš. Dočim zadošča za nedeljske maše le njegova izjava, ker je to župnijsko breme legalno in dovolj znano, je za ustanovne maše potreben uradni izkaz na podlagi župnijskega arhiva ali s potrdilom škofijske oblasti. Tako »Palestra del clero«. Torej tudi v novi, na naše kraje raztegneni laški postavi o osebni dohodnini je zapovedana točka o štoljni in sv. mašah. Vse se končno reducira na priznanje stranke in na njegovo tozadevno utemeljevanje. Previdnost in medsebojni sporazum duhovnikov davkoplačevalcev je v tej točki potreben, da si ne bodedo drug drugemu nasprotovali. Dobro je pomniti, da po dveh letih nastopi zastarelost davčne obveznosti.

L.

Ivan Omersa.

Verske razmere tržaških Slovencev po l. 1918.

Slovenski živelj je veren in udan katoliški cerkvi. Tržaški Slovenci imajo tudi to lastnost v obilni meri in veliko rajši izpolnujejo svoje krščanske dolžnosti kot Italijani. Do prihoda Italijanov je bilo v verskem oziru za naše ljudi dobro preskrbljeno, da so imeli povsod blizu do cerkve, kjer je bila slovenska služba božja, Pomanjkanje domače duhovščine so dopolnjevali tovariši iz ljubljanske škofije. Pred l. 1923. je bila v mestu v 4. župnijah popolna slov. služba b. in v redovni cerkvi jezuitov. Ker je bilo dovolj slovenskih kaplanov in katechetov, se ni toliko čutilo pomanjkanje naših redovnikov v mestu. Že pred tridesetimi leti so skušali gotovi krogi našo službo b. omejiti, pa se jim ni posrečilo.

Današnje razmere se jim zdà ugodne, zato so tudi pridno na delu in nekaj se jim je že posrečilo. Dasiravno se je precej naših ljudi po končani vojski izselilo iz mesta, jih je vendar še toliko ostalo v vsaki zgoraj navedenih štirih župnijah, da imajo pravico zahtevati službo b. v domačem jeziku. Edina tolažba jim je ostala še cerkev, kjer še slišijo domačo besedo iz javnega mesta in najdejo utelo v slovenski cerkveni pesmi.

Skušal bom podati verno sliko današnjih verskih razmer in približno število naših ljudi v glavnih župnijah. Žalibog da nimamo katastra, ki bi nam v marsičem služil.

Sedaj imamo slov. službo b. samo še v treh župnijah cerkvah in še to bi radi omejili samo na dopoldne. O predmestnih župnijah (Rojan, Sv. Ivan in Skedenj) ne bom poročal, ker je ostalo vse pri starem.

Trst brez predmestja ima 6 župnij. Najstarejša je sv. Just, potem sv. Marija Velika (pri jezuitih), Novi sv. Anton, Stari sv. Anton, sv. Jakob in sv. Vincencij Pavlski. Eohišnica je župnija zase, pa tu ne pride toliko v poštev. Župnija sv. Justa šteje 16.000 duš in obsega del starega mesta in ves kapucinski hrib do vznožja. Do l. 1891. je bila poleg laške tudi slovenska služba b. s pridigo in petjem. Zadnji slov. pridigar je bil sedanji gen. vikar msgr. Slavec. Danes živi tu malo Slovencev. V župniji so kapucini, od katerih zna samo en pater malo slovenski.

Sv. Marija Velika obsega staro mesto in ima 20.000 duš. Slovenske službe b. v tej cerkvi ni bilo nikdar. Pred vojsko je bival tu precejšen kontingent Dalmatincev pa se zanje ni nihče brigal. Slovencev je mogoče še manj kot v župniji sv. Justa.

Novi sv. Anton je največja župnija v škofiji in po številu največja slovenska župnija sploh. Ima od 55—60.000 duš. (Ljubljana z istim številom prebivalcev 5 župnij), Slovencev je gotovo še od 15-17. tisoč, slabo tretjino. Župnija obsega srečišče mesta, kjer je gotovo v vsaki hiši vsaj en naš človek, hodisi služkinja, vratar, delavec, uradnik ali obrtnik in dosti njih z družino.

Do okupacije je bila v središču župnije dobro obiskana slov. zasebna šola. Periferija župnije -

Kolonija in Škorkola — je po večini slovenska. Tu bivajo kompaktno cele družine, ki imajo svojo hišo in vrte. Skof Bartolomasi je tik pred svojim odhodom v začetku l. 1923. moral na veliki pritisk prefektore prepovedati za nedočen čas našo službo b. Kmalu bo 2 leti, odkar se ne čuje v cerkvi slovenske molitve in pridige. Ne smemo pozabiti, da ima župnija Marijino družbo za žene in dekleta, ki je edina za celo mesto (čez 600 udiinj). Nbroj naših deklet se tu ohrani moralno in narodno. Sedež ima v župniji moška marijina družba, tudi cdina za celo mesto. Župnija ima še 2 slovenska duhovnika, pred vojsko so bili trije. Župnik je zmogčen našega jezika. V protest, da nimajo več domače službe b., hodijo mnogi v bližnjo pravoslavno cerkev. Upamo, da se bo zopet nadaljevala naša služba b., ko pridejo ugodnejše razmere. V župniji so jezuiti in španski misijonarji.

Od obeh redov zna samo en pater jezuit slovensko.

Stari sv. Anton ima 13.000 duš. Do l. 1891. je bila v župniji samo popoldne slovenska služba božja. Skof Glavina je pred 33. leti prenesel slovensko pridigo od sv. Justa semkaj. V onem času je bila silno potrebna, ker se je v župniji naseljevalo vedno več Slovencev. Da so bili Slovenci pred prihodom Lahov tu precej številni, priča dejstvo, da bi se bila odprla l. 1918. v župniji tretja slov. zasebna šola pri Sv. Vidu če bi ne prišlo drugače, (prva pri Sv. Jakobu, druga na Akvedotu župnija Novi sv. Anton). Glavno zaslugo je imel tedanji kaplan Šček, v čigar stanovanju so se otroci vpisovali za našo šolo. Po okupaciji se je mnogo slovenskih družin izselilo. Sedaj šteje ta župnija najmanj vernikov, izvzemši sv. Just in sv. Mar. Velika župnija nima od letos več svojega slovenskega kaplana, ker jih manjka.

Župnik zna slovenski za spoved. Po številu duš je najmanjša župnija mesta. (izvzeta bolnišnica). Ob morju stanujejo Italijani, na griču sv. Vida in tja do Loydovega arsenala so pa gosto naseljeni naši ljudje, delavci in železničarji. Za časa fašistovskega terorja so tudi tukaj hoteli odpraviti našo službo b., vendar se je posrečilo rešiti to postojanko kljub grožnjam in napadom.

Sv. Jakob od 35—40.000 duš. Najbolj kompaktno pa prebivajo Slovenci v tej župniji. Po okupaciji jih štejemo še lahko slabo polovico (nad 15.000). Povečini so delavci, en del tvorijo pa mandrijarji (vrtnarji). V župniji je zasebna slov. šola (l. 1923/24 — 1200 učencev). Služba b. je v tej cerkvi najbolj obiskana. Stara navada je, da se župljani pred in po službi b. zbirajo na trgu pred cerkvijo kot na vaseh in možujejo. V župniji je ustanovljena bratovščina sv. Cirila in Metoda, ki precej dobro deluje. Slovenci imajo samo enega duhovnika, dočim sta bila pred vojsko vedno dva. Župnik je popolnoma zmogčen našega jezika in ima večkrat tudi pridigo. V župniji imamo salezijance, ki pa nimajo niti enega duhovnika veččega slovensčine.

Sv. Vincencij Pavelski - 30.000 duš. Od l. 1908. je šele samostojna župnija. Obsega del mesta in pa Rocoli, ki je po večini slovenski (vrtnarji). Dobro tretjino župljanov tvorijo Slovenci, ki imajo še svojega dušnega pastirja in tudi župnik zna slo-

venski. V župniji imajo frančiškani svojo cerkev. Patrov je precej, pa niti eden ne zna slovensčine. V vsch šestih župnijah stanuje okoli 50.000 Slovencev. Naši dušni pastirji so samo še štirje, tem pomaga še kanonik Slavec. Pred okupacijo jih je bilo sedem. Od 25 redovnikov znata samo dva slovenski. Slovenski dušni pastirji so veliko bolj obremenjeni z delom kot italijanski tovariši, ker so vsled znanja jezikov tudi laškim in nemškim vernikom v duhovno pomoč. Ker manjka redovnikov veččih slovensčine, pade vse delo v spovednici, šoli, prižnici in pri bolnikih nanje. Kolikega pomera je domači duhovnik tudi v narodnem cizru pove dejstvo, da vsi oni verniki, ki so v stiku z duhovnikom in redno zahajajo v cerkev, ostajajo tudi dobri in zavedni Slovenci. Smelo lahko trdim in to potrdijo tudi moji tovariši, da ne poznam niti 2 odstotka vernih Slovencev, ki so se poitalijančili. Oni del našega naroda se najprej izgubi, ki zapusti stik z duhovnikom. Najprej opazimo to pri mladini, ki je zapustila narodno šolo. Mladenci in dekleta, ki ne hodijo več v cerkev, se prav hitro potujčijo (seveda so redke izjeme) in ponavadi tudi moralno propadejo.

Zgodovina malih narodov nas uči, da sta jim ravno vera in stik z domačim dušnim pastirjem dala oni polt in moralno moč, da so vzdržali.

Vsak duhovnik, ki vrši samo svojo stanovsko službo in pridiga ljudstvu »kvišku srca«, je obcnem tudi eminentno narodni delavec.

Alojz Novak.

Zvonovi in italijanski zakoniki.

Po can. 1169 § 3 je raba cerkvenih zvonov odvisna izključno od cerkvene oblasti. — Za posvetne namene se smejo posvečeni zvonovi rabiti le, če so bili zvonovi cerkvi od lajkov izrecno pod tem pogojem darovani, ki ga je tudi ordinarij potrdil, ali v slučaju sile ali vsled dolgotrajne navade ali vsled ordinarijatovega tozadevnega dovoljenja. (§ 4.)

Glede *lastnine* zvonov se italijanski zakonik strinja s cerkvenim in praznava, da so zvonovi, potem ko so bili posvečeni ali blagoslovljeni last cerkve, četudi jih je kupila občina ali zasebnik (Consiglio di Stato 29. maja 1917.) Zato se tudi država otresa vsakih prispevkov za zvonove in razbremenjuje tudi občine tega davka, razven če je občina obcnem patron cerkve (Cons. di Stato 4. II, 1891) ali če se poslužuje zvonov vsled stare navade ali v sili. (Cons. di Stato 23. V, 1890).

Komplicirano pa pestane vprašanje glede *rabe* zvonov v posvetne namene, na pr. zvonenje o priliki obiska prefektovega ali o priliki kake civilne slavnosti. Županstva in komisariji so si v teh rečeh po celem kraljestvu dovoljevali marsikake ckstravaganee nad posvečenimi zvonovi, zato leži pred nami cela vrsta tozadevnih razsodb najrazličnejših italijanskih sodišč.

Ne bo torej nepotrebno, če si ogledamo pravico občin do zvonjenja »per usi profani«.

I. Taka pravica pripada občini, če je ona zvonove kupila in jih cerkvi podarila z izrecnim pridržkom, da se sme tudi občina zvonov posluževati ob civilnih slovesnostih — in je bil ta pridržek od ordinarijata izrecno priznan.

II. Tudi ima občina pravico do onih znamenj z zvonov, ki so v rabi ab immemorabili na pr. ob požaru, povodnji, ob klicu otrok v šolo in ljudi na roboto ter podobno. Tega ne sme noben župnik prepovedati, če je že enkrat v navadi — toda občine teh pravic ne smejo širiti na porabo zvonov v druge izvenckerkvene namene, niti v proslavo civilnega praznika »XX. settembre«, vpeljanega 1895. (Corte appello Venezia 23. marca 1905.) — Če pa je župnik popustljiv ali preboječ in je popuščal napram županstvu v tem oziru, tedaj je pripuščen dokaz čeztridesetletne rabe zvonov ob nacionalnih in civilnih praznikih — in če se ta dokaz županstvu posrči, zadobi s tem tudi za to zvonjenje občina pravico. (Kasacijsko sodišče Torino 7. avgusta 1908 in Corte appello Torino 7. dec. 1909.)

Razven v naštetih dveh slučajih nima občina nobene pravice v zvoniku, četudi plačuje ona zvonivca — in je nepostaven ter mora biti ex officio razveljavljen vsak ukaz ali naredba županova ali starešinstvena, ki bi jo zvonivec prejel in bi presejala, zgoraj navedene meje. (Cons. di Stato 1. junija 1906, Cass. Rim 3. febr. 1903 in 12. dec. 1917 — slednje glede zvonjenja ob civilnem pogrebu, ukazanega od župana.)

Do tu bi bila stvar še precej jasna. Toda v Italiji imamo poleg državnega zakonika tudi občinski in provincijalni zakonik in člen 109 izvršilne naredbe k temu zakoniku z dne 12. februarja 1911 pod točko 10 slove: »possono pure i Comuni coi regolamenti stessi dettar norme per impedire l'abuso del suono delle campane« — in kazenski zakonik z dne 30. junija 1889 (poglavje o motenju javnega in zasebnega pokoja) kaznuje s 30.— L. onega, ki z zlorabo zvonov moti delo ali počitek državljanov. V slučaju recidivnosti se kazen zviša na 50.— L., če se pa to zgodi po 23. uri je kazen 50 L. za recidivnega na 100L. (Člen 457.)

Pri tej točki in njeni razlagi pa nastanejo težave in silno trenje med civilno in cerkveno oblastjo, oziroma med občino in župnikom.

Kje je razloček med rabo in zlorabo cerkvenih zvonov, kadar isti zvonijo v cerkvene namene? Ali sme občina nastopiti le proti zlorabi ali pa sme reglementirati tudi rabo, to je zvonjenje samo — Pri nejasnosti odgovorov na ti vprašanji od *administrativne oblasti* ni čuda, če je skušala marsikatero županstvo zalezti v sosedov zelnik, ker je celo Consiglio dello Stato v protislovju s svojimi prejšnjimi pravoreki izjavilo 23. julia 1913. in 27. februarja 1917, da je *legalna*, torej pravomočna, odredba občine, ki omejuje zvonjenje za katerosibodi versko funkcijo na 2 do 3 minute in določa posledek, ki mora ločiti prvo zvonjenje od drugega. — To se pravi, da je najvišji državni svet dovolil občinam reglementirati celo bogoslužno zvonjenje, dasi potem svari občine in jim naravnost ukazuje, da morajo upoštevati (si deve tener conto) krajevne navade in potrebe.

K sreči je *sodna oblast* v večini slučajev odločila v prilog cerkve. Tako je prizivno sodišče Venezia dne 23. marca 1906. odreklo pravico občini izdajati odredbe glede cerkvenega zvonjenja, ker s tem »si invade il campo riservato esclusivamente al Parroco ed al potere ecclesiastico.« In kasacijsko sodišče Firenze je 11. maja 1907. zavzelo to-le principijelno stališče: »che vi è abuso di campane non quando le medesime si suonano semplicemente per esercizio del culto, ma soltanto quando se ne faccia un uso diverso da quello per cui sono dalla chiesa ordinate.« — V tem smislu je odločilo tudi kasacijsko sodišče v Rimu 27. avgusta 1911., ki pa je *nedosledno* zopet 20. januarja in 15. novembra 1913. izjavilo, da zapade pod kazen župnik, ki se je pokoril naredbi svojega škofa in je ukazal zvoniti ob neki priliki dalj časa, kot je določal za sklep občinskega starešinstva v dotičnem kraju. — Pa si človek pomagaj, ko si eno in isto sodišče oporeka v eni in isti zadevi!

I. Kako naj se torej ravna župnik, ako zve, da občinsko starešinstvo sklepa o reglementiranju bogoslužnega zvonjenja?

II. Kako naj se ravna, če je tožen na sodišču, da je že veljaven občinski sklep glede tega prekršil z zvonjenjem?

Ad I. Administrativnim potom se zamore župnik braniti proti vmešavanju županstva v bogoslužno zvonjenje tako-le:

Vsak sklep občinskega starešinstva mora biti razglašen najprej v občini (potom občinske table). Potem mora biti potrjen od deželnega odbora (Giunta provinciale amministrativa), temu potrditju mora za pravomočno veljavnost dati prefekt svoj »visto« in ga mora poslati na notranje ministerstvo. To ministerstvo ima moč, da po posvetovanju z Consiglio di Stato razveljavi vsako občinsko naredbo, četudi že potrjeno od deželnega odbora in opremljeno z prefektovim »visto«.

Župnik se bo torej najprej obrnil z dobro vtemeljeno »Promemoria« (na kolekovanem papirju ene lire) proti takemu sklepu občinskega odbora na deželni odbor s prošnjo, da bi isti ta sklep razveljavil, in to tekom 30 dni po razglasu sklepa v občini.

Istočasno naj se obrne do prefekta z enako »Promemoria« na kolekovanem papirju ene lire s pozivom naj bi ne dal svojega »visto« eventualnemu odobrenju tega skupa od strani deželnega odbora (Člen 217 občinskega in provincijalnega zakonika z dne 4. februarja 1915.)

Če prefekt da kljub temu svoj »visto«, treba poslati »Promemoria« na kolekovanem papirju 2 liri na notranje ministerstvo s prošnjo, naj razveljavi vse prejšnje odredbe nižjih inštant. — Termin za te rekurze v obliki »Promemoria« je vedno 30 dni po negativni odločitvi nižje-pristojne oblasti.

GLOBOKOVEREN MLADENIČ kmetskih starišev, ki je *dovršil* ljudsko šolo in 2 *zadružno-kjigovodska tečaja išče primerne službe na deželi*. Najraje bi bil za *cerkvenika* in *pomož. pisarja* pri župnem uradu ali pri zadrugi.

Več pove uprava lista pod „Globokovernost“.

Na braniku.

Cvetje iz „Dela“.

»Jaz (Brown, odpadli protestantovski pastor, ki ga »Delo« imenuje škof, nadškof) mislim, če bi pustil marksistični socializem odprta vrata kršč. socializmu in preko njega ortodoksnemu krščanstvu, da bi se potem skrhalo vse revolucionarne težnje tlačanih razredov in da bi na zemlji zopet zavladal vek mračnjaštva in teme kot tedaj, ko je rimski cesar Konstantin prestopil v krščanstvo...

»Srednji vek je bil strupeni sad krščanstva. Krščanstvo je držalo svet v temi daleč od civilizacije... Dosledni socialist pravi: Jaz sem po svojih prednikih človek, ... a po svojem izvoru in usodi enak vsem drugim ljudem in celo živalim.«

»Marks obljublja rešitev tu in na tem svetu, a Jezus jo obeta nekje in nekoč na nekem drugem svetu, o katerem nihče ničesar ne ve. — Na to govori nadškof Brown, da obžaluje, da je večino svojega življenja potratil za oznanjevanje laži t. j. krščanstva. — Jaz sem branil skozi celo prešlo življenje velike laži: da blaginja sveta zavisi od nebeških sil, a ne od človeških, da so nebesa nad zemljo, pekel pod zemljo, a ne na zemlji sami. Štvarno pa je resnica, da nad nami ni ničesar... V nadi, da boste tudi Vi opustili krščanski socializem in sprejeli marksistični socializem in da bova z združenimi silami pognala lažne, potvorne bogove z nebes in kapitalistične roparje s sveta...«

* * *

»Od meščanstva prevarano delavno ljudstvo je zahtevalo račune, vpilo po osveti, en sam ukaz bi bil zadostoval s strani voditeljev, ukaz udari! In razjarjena, sestradana maša bi bila drvela, liki goreči lavi iz vulkana ter razrušila in porušila bi stavbo kapitalističnega reda.

Kdor ima mladino, ta ima bodočnost. Komunistična internacionala je prva spoznala težnje mladih delavcev; oprostila jih je buržoaznih predskov...«

»Danes po dveh letih »močne« vlade so se (glej čudo!) naše organizacije pomnožile... Danes imamo povsod močne patrulle naših predstraž. To je živa vera delavskega razreda in ne prazne dogme. —

»Nočemo župnika! (Kontovelj!) Komunistična internacionala si je v svoj program zapisala: Boj na vsej črti veri in verskim ustanovam ter v ta boj obvezala vse svoje sekcije in vse svoje člane (Delo 13. II. 1924 št. 222) ... ali pa se bo skušalo uresničiti proketo namero (nastaviti župnika) in mi bomo nastopili proti temu z *najskrajnejšimi* sredstvi —

Položaj ženske. V tem pogledu nismo mi pustili kamna na kamnu. Odpravili smo vse zakone (v Rusiji) ... o nerazdružljivosti zakona, o vseh formalnostih, s katerimi je bila spojena zakonska ločitev... Moramo se popolnoma osvoboditi zmot, predsodkov, slabosti, ki jih je tudi na tem polju pustila malomeščanska tradicija.

Ruska proletarska država je edina država na svetu, ki resno stremi po tem, da ohrani človeštvu mir! (ima pa največjo rdečo armijo).

Naša stranka (komunistična) bi se morala boriti proti cerkvi s tem, da bi razkazovala ljudstvu zmote in laži, ki jih cerkev razširja, odkriti bi morala vsa zločinstva, ki jih je cerkev izvršila...

Niti bog nam ne bo pomagal, če si ne homo sami pomagali.

In škof (Brown) je videl vso laž krščanstva in spoznal pravilnost Marxovega znanstvenega socializma. —

Seveda krščanska in vse druge vere so omama za ljudstvo, toda, ako se hočemo te omame iznebiti, ne smemo samo ne poslušati vsiljevalčevih sladkih laži, ampak se s silo iznebiti postopača.

Sobratom v znanje.

Liberalno društvo »Edinost« izdaja za Hrvate tednik »Istarska Riječ«. Ta list je svoječasno priobčil hud napad zoper tržaško škofijstvo, češ da se ni pobrigalo v slučaju izgona župnika Žvačka, da bi ostal v Istri. Vsa javnost je obsojala škofijstvo. Škofijstvo pa je bilo storilo (to pričajo tudi slovenski duhovniki na ordinariatu), kar je moglo. Zato je moral Žvaček preklicati napad. »Istarska Riječ« je priobčila napad, ne pa preklica. Sobratje, pozor na ta list!

Dnevnik »Edinost« objavlja nesramne inserate, o čemer smo obravnavali že na konferencah. Tudi neki tednik je to dejstvo parkrat bičal. Zato ni govora o »pomoti«, ampak jasno je, da lastniki vztrajajo v svojem delu. Neki inserat pravi, da sprejema avtorizirana babica noseče; cene nizke; tajnost zajamčena. Sobratje iz tržaške okolice bi nam znali poročati o strahovitih posledicah teh inseratov. To ni narodno delo, ampak peklensko pohujševanje, ki vodi v grob naš narod.

Iz »Edinosti«.

Ko je sv. Oče imel znani govor o političnem položaju v državi, je »Edinost« priobčila dolg komentar, v katerem pravi tudi dobesedno: »Papež se obrača na strup popolarske stranke, ki je za sodelovanje s socialisti.« Kdor je torej za sodelovanje s kako stranko s socialnimi načeli, ta je strup.

Največji narodnjak.

Liberalna »Istarska Riječ« od 18. septembra piše o sv. Savi: »Najglavnejša i najveličanstvenije djelo, što ga je onaj Božji čovjek izvršio, jeste u tom, što je on srpskome narodu dao narodnu crkvu...«

V pravoslavje.

Par let sem že prirejšajo pristaši liberalne »Edinosti« na Opatiji »krsno slavo«. Ta obred naj bi neki naklomeščal sv. mašo. Najbolj ganljivo je bilo pri krsni slavi l. 1922., ko je prisostvovalo 300 oseb in kjer si je ovil nekako štoto tedanjih poslanec dr. Stanger, preden je »blagoslovil« sveče. O letošnji krsni slavi, ki se je vršila 8. septembra, prinaša »Istarska Riječ« (glasilo Wilfanove organizacije za Istro) od dne 18. septembra tale dopis: »*Utisak našega naroda o krsnoj slavi u Opatiji.* —

*

Pišu nam iz Buzeštine: — Poslije euharistijskog kongresa na Trsatu, kuda je bilo pohrlilo mnogo našega naroda iz cijele Istre, navratismo se i na krsnu slavu »Ženskog Udruženja« u Opatiji. Za nas je bilo i jedno i drugo — euharistijski kongres i krsna slava — veliko iznenadjenje, nešto uzvišena. Osobito moramo spomenuti, da smo ostali do suza ganuti na krsnoj slavi, kad smo vi-

djeli onaj prastari, slavenski obred. Kod lomljenja kruha, kao što i kod pjevanja onih lijepih i dirljivih pjesama, naša se duša popela u više, nadzemaljske sfere...»

Usmiljenim srcem.

Neki sobrat (M. K.) je obolel na umu med vojno in tedaj so ga internirali v ljubljanski umobolnici. Te dni so ga zdravniki pustili na svobodo, ker je toliko okreval, da bo smel celebrirati. Revež pa nima več ne pohištva, ne obleke in službe ne bo še mogel nastopiti. Sorodniki mu ne morejo pomagati. Ako kdo more, naj pošlje tudi najmanjši dar na naslov: Zadrúžna tiskarna (za bolnega sobrata M. K.).

Katoliška cerkev v zadnjih desetletjih.

(Nadaljevanje).

Da, celo v Italiji je zunanji minister Antonio Salandra v svojem govoru v Gaeti dne 7. marca 1915. zaklical: »Tutti faremo il nostro dovere, con l'aiuto di Dio per la gloria della patria«. In ob izbruhu vojske je taisti na častitko Pasquale-ja Villari-ja tako le odgovoril »L'ardua impresa dovrà essere compiuta, poiche Dio lo vuole!« In istočasno — ob napovedi vojske Italiji — je pisal Franc Josip: »Prosim Vsemogočnega, da blagoslovi naše zastave in sprejme našo pravično stvar v svoje varstvo!«

Wilson sam je pa imel kar navado, da je rad operiral s krščanstvom.

Kako težko stališče napram vsem tem je imel papež. Vsi hočejo biti navidezno v pravici, in vsi zato kličejo Boga na pomoč!

Kaj bo storil Benedikt XV.? Kaj bo storila cerkev?

Ali bo papež nevtralen ali samo imparcialen? Guglielmo Quadrotto razlaga razliko med neutralnostjo in imparcialnostjo in pri tem ostro napada cerkev in papeža. Mož pravi: Imparcialnost ali nadstrankarstvo vsebuje popolno pravico v presojanju oseb in dogodkov, neutralnost je pa nebriznost za postopanje tega ali onega. Nadstrankarstvo je zato čednost in dolžnost, neutralnost le lastnost volgarne modrosti ali politike. Te dve stvari sta popolnoma različni, nadstrankarstvo lahko sodi in obsodi, nevtralnost se ne briga. Na polju npravnosti sta si to popolnoma nasprotni lastnosti. Človek nima na polju npravnosti, torej grcha, pravice biti nevtralen — brezbrizen ampak ga mora obsojati. Nevtralec mora pa molčati torej favorizirati greh.

Tako argumentira Quadrotto — baptist — in za to meče najtežje kamne na cerkev in papeštvo med vojsko.

Dragi prijatelji, poglejmo tej stvari v lice! Ali je bil papež po tej definiciji nevtralen, ali imparcialen?

1. Papež proti vojski sami.

Benedikt XV. v svoji prvi okrožnici o miru dne 1. nov. 1914. zahteva mir in konec vojske in pravi na koncu: Poslušajte našo prošnjo, po-

slušajte očtovski glas namestnika večnega in najvišjega Sodnika, kateremu ste prav tako odgovorni za svoje javne čine, kakor za svoje posebna dejanja.»

Takoj v prvi poslanici si lasti pravico sodnika in ne nevtralnega gledalca. In sodstvo je tudi izvajal ni bil pasiven gledalec.

Papeštvo in z njim cerkev se je postavilo nasproti tej vojski. Zgodovina nas uči, da so bili v pret. stoletjih večkrat za vojsko, ker so jo presodili za pravično, tej svetovni vojski je bil pa papež nasproten in takoj pozval narode k miru.

Zakaj je bil Benedikt proti vojski? On ni videl v razlogih za vojsko niti najmanjšega sledu kake idealnosti. Svetovno vojsko imenuje »calamitosissima dimicatio vel potius trucidato,« horrenda belli huius insaniam,« l'orrenda carneficina,« che dissonora l'Europa «monstruoso conflitto,« »omicidio dell'Europa civile,« »oribile lotta fratricida« itd.

Tu ni bila cerkev nevtralna ampak je po svojem poglavarju izrekla sodbo in obsodbo! Sovražni in nacionalni kritiki cerkve in papeštva so hoteli naj se cerkev izjavi o pravičnosti posameznih vojnih napovedi. V tej zadevi je izjavil papež po svojem državnem tajniku sledeče: Pruden bi sveta stolica v kateri koli smeri izrekla svojo sodbo, bi morala imeti popolno znanje vseh razlogov in dejstev, ki jih vsaka stranka nase navaja; to je sedaj silno težko oziroma sploh nemogoče. Sveta Stolica ne more vseh pritožb presoditi, in zato ne tudi razsoditi kdo ima prav. Ker ni mogla vojske preprečiti dela na vso moč za mir in zato da bi ublažila nje strašne posledice.»

Strašno so pazili med vojsko na Sv. Stolico, toda ta je ohranila tozadevno občudovanja vredno nepristranost. Ko je bila pa krivica očitna je sv. Stolica s čudovito svobodo izrekla svojo obsodbo. Opetovano je papež obsodil Nemčijo radi zasedbe Belgije, ki jo je Nemčija protipravno izvršila nad samostojno in nevtralnno državo. 22. januarja 1915 je bila ta obsodba na splošno izrečena, a 18. julija 1915 je bila odločneje in pobjlžje izrečena v »Osservatore Romano«, glasilu sv. Stolice. (Dalje sledi).

Nove priporočljive knjige.

1. Josef Hüttenschwiler S. J.: Die Liebe des Herzens Jesu. — Innsbruck 1922, Verlag von Felizian Rauch. — 38 govorov o predmetu, pomenu, zgodovini in vajah pobožnosti presv. Srca Jezusovega.

2. P. Alois Niederegger S. J.: Die Litanei vom heiligsten Herzen Jesu. 1922, istotam. — 34 govorov.

3. Hugo Hurter S. J.: Entwürfe zu Herz — Jesu. Predigten. V 7 ciklih razpravljaja avtor: 1. Die Gesinnungen des göttl. H. J. — 2. Das königl. H. J. — 3. Das priesterl. H. J. — 4. Die Schule des göttl. H. — 5. Einige Lobpreisungen des göttl. H. — 6. Was wir dem göttl. H. J. schulden. — 7. Das Bild des g. H. J.

4. P. Wenzel Lerch S. J.: Predigten über die Nächsten - Liebe. 36 govorov.

5. P. Wenzel Lerch S. J.: Eucharistische Predigten. 26 govorov.